

Independència i imparcialitat

JESÚS

DE ALFONSO

President del Tribunal Arbitral de Barcelona

Té límits la justícia? És definible el territori més enllà del qual ja no es pot parlar de justícia? Donar a cadascú allò el que és seu seria el cànon del resultat de l'acció de la justícia, però com s'hi arriba? El ciutadà pot sentir-se exclòs de la justícia si li és llunyana, si el món judicial no se li fa proper o si qui jutja no presenta les condicions essencials de tot el que ha de resoldre un conflicte entre terceres parts, sigui jutge o sigui àrbitre, que no són altres que la independència i la imparcialitat. Finalment tampoc no pot sostenir-se que s'ha realitzat un acte de justícia si no s'imparteix mitjançant un procediment just que és el degut. De tanta importància és el requisit de la independència i imparcialitat que el Conveni de Roma per a la protecció dels drets humans el va elevar ja a aquesta categoria el 1950, perfectament aplicable a tot tipus de jutges, des del més humil al constitucional, i també als àrbitres privats pels béns públics protegits: la dignitat de la persona i la pau social.

És tan clau el requisit de la independència i imparcialitat que el Conveni de Roma per a la protecció dels drets humans el va elevar ja a aquesta categoria el 1950

El jutge i l'àrbitre han de ser independents i imparcials subjectivament, objectivament i a ulls de les parts que tenen dret a sentir satisfet un dret tan essencial. És un règim també d'aparences. Es protegeix del risc que es doni una desviació del que fer de la justícia. L'essencial és que qui jutgi no tingui el criteri format perquè atemptaria a la igualtat de les parts i al dret de ser escoltades, que es convertiria en un simple tràmit formal desproveït d'eficàcia, perquè en tal hipòtesi, digués el que digués cada part, els seus al·legats toparien amb el perjudici, el biaix intel·lectual o la convicció fèrria que Ortega i Gasset va interpretar com una "presó del pensament".

Qui jutja ha de ser un full en blanc en el qual només poden escriure les parts contendents. Un "ja sabia jo que no em contestaria" dit per la presidenta d'una audiència a un processat li va costar l'anul·lació de la sentència per part del Tribunal Suprem perquè allò evidenciava la falta d'aproximació pulcra d'aquesta jutjadora davant l'acusat. L'afirmació que "els portuguesos són uns mentiders" li va costar a un àrbitre l'anul·lació del seu laude en un procediment internacional que incloïa els esmentats ciutadans.

Els que ja tenen opinió d'una matèria que se sotmetrà a judici o sobre els contendents, queden exclosos de la seva condició de jurats als Estats Units simplement perquè les al·legacions de la part que es veu afectada per la notícia prèvia o el prejudici sortiran amb desavantatge trencant de forma irreparable l'equilibri que es representa amb les balances de la justícia.

Tot i que en arbitratge el control de la independència i imparcialitat de l'àrbitre és molt més ampli que el del jutge de les jurisdiccions estatals, aquests han de ser molt més escrupolosos per ser beneficiaris de la pre-

sumpció d'imparcialitat perquè tot i que se suposi valentia al soldat, ha de demostrar-se en el camp de batalla. El ciutadà té dret a realitats i no a suposicions.

Les recusacions per manca d'independència o d'imparcialitat, en lloc de percebre's com un exercici col·lectiu per construir col·lectivament un tribunal digne i eficient, no és estrany que es vegi entre nosaltres com una ofensa personal que provoca reaccions d'orgull ferit o corporatives. És un error. En l'arbitratge l'àrbitre que accepta una recusació no implica que reconegui la causa, simplement ajuda a construir la confiança en qui ha de decidir i per tant l'abstenció es configura com una ajuda i no un oprobi.

L'ètica primer i les lleis després, exigeixen que l'àrbitre realitzi una introspecció prèvia a acceptar el càrrec al voltant de la seva condició de veritaderament independent i imparcial en relació al cas que enjudiciarà i en relació amb les parts.

Aquells que acudeixen a l'àrbitre o al jutge han d'estar convençuts que tenen davant seu un jutjador davant el qual no parteixen amb desavantatge perquè de qui s'han de defensar és de l'altra part, no de qui els jutja. Una altra cosa seria una mera aparença de justícia que no mereixeria portar un nom tan elevat.

Aquells que acudeixen a l'àrbitre o al jutge han d'estar convençuts que tenen davant seu un jutjador davant el qual no parteixen amb desavantatge